

beeld en brein

Informatiegids voor ouders

Beeld en Brein; gespecialiseerd in
Beelddenken

Beelddenken

De visuele cognitieve stijl

Taaldenken

De verbale cognitieve stijl

Het wereldspel

Veel meer dan spelmateriaal

Beeld en Brein® Leerstrategieën

Bewezen effectief

Faalangst

Er komt niet uit wat erin zit

‘Kijk nou eens goed!’

*Visuele disfunctie;
een onzichtbare belemmering*

www.beeldenbrein.nl

beeld**en**brein®

Beelddenken

De visuele cognitieve stijl

Taaldenken

De verbale cognitieve stijl

Het wereldspel

Veel meer dan spelmateriaal

Beeld en Brein® Leerstrategieën

Bewezen effectief

Faalangst

Er komt niet uit wat erin zit

'Kijk nou eens goed!'

**Visuele disfunctie;
een onzichtbare belemmering**

Deze e-guide geeft informatie aan ouders over:

Beelddenken en taaldenken	blz. 4
Het wereldspel	blz. 8
Beeld en Brein Leerstrategieën	blz.12
Faalangst	blz.14
Visuele disfunctie	blz.17

Beeld en Brein®

- is een organisatie die, in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam (UvA), waar mogelijk evidence-based en practise-based werkt;
- richt zich op verschillen in cognitieve stijlen;
- ontwikkelt leerstrategieën gericht op beelddenken, de visuele cognitieve stijl;
- is gericht op Leren in Beweging;
- leert leren vanuit zelfvertrouwen;
- is gericht op Talent Gericht Leren;
- biedt regelmatig trainingdagen en workshops Beelddenken aan voor ouders.

In de wetenschap wordt beelddenken de visuele cognitieve stijl genoemd en taaldenken de verbale cognitieve stijl.

Een cognitieve stijl geeft de manier aan waarop mensen denken, leren, waarnemen, informatie verwerken en problemen oplossen. Het is een aspect van iemands persoonlijkheid.

Bureau Bezem

Beeld en Brein

www.beeldenbrein.nl

info@bureaubezem.nl

tel: 0223 660950 / 06 12942050

© Bureau Bezem

Februari 2019

Voorwoord

Wij zien Beelddenken als is een talent. Een talent dat een belemmering kan zijn binnen het talige onderwijssysteem. Als ouders en leerkrachten de beelddenkers herkennen kunnen we veel problemen voorkomen.

Niet de leerstof is het probleem, maar de manier van lesgeven. De meeste lesboeken zijn ingesteld op taaldenkers; vanuit de kern op tijd en volgorde.

Om de leerling op de juiste manier te kunnen lesgeven, is het belangrijk om de verschillen van informatie verwerken te kennen. Beelddenkers werken al associërend en zelf ontdekkend vanuit het geheel naar de delen met een voorkeur voor beeld.

Door deze talenten is een beelddenker creatief en ondernemend, heeft hij overzicht door een `helikopter view` en bedenkt hij originele, creatieve oplossingen bij lastige problemen. Een beelddenker kan goed `out of the box` denken.

De beelddenker is sterk visueel ingesteld. Hij wil informatie graag in beeld, schema's of grafieken zien.

De taaldenker is sterk auditief ingesteld. Hij wil informatie horen of lezen. Op deze manier onthoudt hij het beste.

We leren leerkrachten, kindercoaches, remedial teachers en andere begeleiders om de beelddenkers bewust te maken van de eigen talenten. De cursisten leren deze talenten in te zetten bij leerstrategieën. Daarnaast leert de leerling balansoefeningen om vanuit vertrouwen te leren en sterk en krachtig in de maatschappij te staan. Laten we de talenten van deze kinderen benutten!

Daarnaast ondersteunen we ouders met trainingsdagen en workshops om hun kind te kunnen begeleiden en geven veel informatie op de website www.beeldenbrein.nl.

Wij blijven ontwikkelen om onze beelddenkers te begeleiden om vanuit passie en betrokkenheid les te geven.

Anneke Bezem M.Sc.

Marjon Lughart BSW

Beelddenken en Taaldenken

Beelddenken, de visuele cognitieve stijl

Taaldenken, de verbale cognitieve stijl

Twee cognitieve stijlen die beide een eigen manier van informatie verwerven en verwerken hebben.

Stel je eens voor: je hoort het woord 'boot'. Je kunt dan in gedachten een boot voor je zien: een grote mast met een blauw zeil, een wapperende vlag en de kabbelende golven tegen de boot aan. Of je kunt de letters van het woord boot (b-o-o-t) in gedachten krijgen. Twee geheel verschillende manieren van denken bij het horen van hetzelfde woord; beelddenken en taaldenken.

Taaldenken

Voor de eenduidigheid is geschreven taal vaak onontbeerlijk: het staat zwart op wit en kan zo gekopieerd worden. Dit is precies de manier waarop de **taaldenker** zijn informatie verwerft en verwerkt.

Zij werken vanuit de kern naar het geheel en trekken logische conclusies. Een taaldenker onthoudt de leerstof letterlijk en voert opdrachten op volgorde uit!

Beelddenken

De **beelddenker** denkt associatief en overziet het geheel. Ze voegen eigen ervaring en kennis toe en zien logische verbanden. Van het geheel gaan ze naar de kern. Deze leerlingen hebben het lastig binnen het onderwijs omdat het onderwijs grotendeels aansluit bij de informatieverwerking en –verwerking van een taaldenker. Wetenschappelijk onderzoek* toont aan dat we vanaf het vierde jaar een voorkeur ontwikkelen voor één van beide leersystemen; het visuele leersysteem of het verbale leersysteem.

Wat is beelddenken?

Beelddenken is denken in beelden en gebeurtenissen, niet in woorden en begrippen. Het kan omschreven worden als een ruimtelijk denken. Beelddenkers zien beelden van situaties en gebeurtenissen, waarin meerdere zaken tegelijkertijd zichtbaar worden. Daardoor overziet de beelddenker snel het geheel en doorziet hij snel de oplossing. Maar nu nog onder woorden brengen, dat is een probleem.

Beeldvormen

Iedereen kan in beelden denken, maar er is een verschil tussen *beelddenken* en *beeldvormen*. *Beeldvormen* (=visualiseren) is alleen een eindgebeuren en niet het denkproces zelf. Onder *beelddenken* verstaan we probleemoplossend bezig zijn. Een beelddenker doet dat in eerste instantie zonder woorden. Om zijn gedachten te kunnen overbrengen, moet een beelddenker gebruikmaken van woorden, maar dat is *verwoorden achteraf*.

Als de taaldenker iets wil vertellen, kan hij zich een plaatje voorstellen van een situatie. Hij vormt het beeld dat hem steun geeft om over de situatie te vertellen. De beelddenker bevindt zich *in* zijn bedachte beeld. Om zijn ruimtelijk beeld te kunnen verwoorden moet hij zichzelf buiten het beeld/gebeuren plaatsen. Hij bekijkt het beeld en verwoordt dan wat hij 'ziet'.

Een taaldenker denkt en vormt beelden als geheugensteun om iets te vertellen. Hij bedenkt het plaatje bij zijn woorden.

Een beelddenker denkt in beelden als enige mogelijkheid om tot de juiste woorden te komen. Hij moet de woorden bij het plaatje zoeken.

Oorspronkelijk denkproces

Beelddenken is een oorspronkelijk denkproces waarbij zintuiglijke informatie gelijktijdig wordt verwerkt.

Beelddenkers verwerken informatie niet alleen anders, zij nemen fysionomisch waar. Fysionomisch waarnemen is waarnemen door zintuigen en niet door kennis. Bijvoorbeeld: 'een baksteen', beelddenkers gaan niet uit van de gebruiksmogelijkheden, maar van de zintuiglijke kwaliteiten van bakstenen, bijvoorbeeld: 'hard' of 'rechthoekig'.

Geboren als beelddenker

Ieder mens is bij zijn geboorte voor 100% een beelddenker; taal kent een baby nog niet. Gaandeweg de ontwikkeling leren kinderen praten. Klanken worden gekoppeld aan beelden. Het bed waarin je ligt, hoort bij de klanken b - e - d.

Het kind leert wat er wordt bedoeld bij het uitspreken van woorden en zinnen. Op een gegeven moment roept een bekende klank (slapen) een bepaald beeld op (bed). Doordat kinderen dit beeld weer kunnen oproepen, zijn zij in staat om het woord dat bij een bepaald voorwerp hoort, te koppelen aan het beeld wat zij ervan hebben. Pas wanneer zij deze vertaalslag in hun hoofd hebben gemaakt, horen zij echt wat er gezegd is. Het beeld is dus, zeker in de beginjaren, een noodzaak om de taal te leren.

Kinderen die aanleg hebben voor denken in taal, leren praten door de klanken die zij van volwassenen opvangen te imiteren en passen daarbij al lerende het ordeningsprincipe van volgorde toe. Wat zij vertellen komt in volgorde overeen met hoe volwassenen het vertellen, op volgorde van tijd: taaldenken. Wanneer dit proces zich goed ontwikkelt, gaat het denken in beelden (beelddenken) steeds verder over in taal (taaldenken).

Vanaf het vierde jaar ontwikkelt het kind een voorkeur voor één van de beide manieren van informatie verwerven en verwerken. Rond het tiende jaar heeft dit proces zich voltooid en kun je zeggen of iemand het beelddenken of het taaldenken dominant gebruikt.

Onderwijs

Op de basisschool wordt er door de leerkracht veel nadruk gelegd op volgorde en details en het verwerken van seriële informatie (tijd en volgorde). Dit is nu juist de manier van denken waar beelddenkers moeite mee hebben. Zij willen informatie simultaan (gelijktijdig) verwerken.

Details onderscheiden is moeilijk voor een beelddenker. Een beelddenker werkt op overeenkomsten en vanuit het geheel. Een beelddenker kijkt niet naar verschillen.

De beelddenker heeft het moeilijk in het (talige) onderwijs. De kinderen met een analytische leerstijl en een voorkeur voor taal zijn in het voordeel in ons talige onderwijssysteem.

* Wetenschappelijk onderzoek

In juni 2010 heeft Jaap Murre, hoogleraar Theoretische Neuropsychologie aan de Universiteit van Amsterdam, het wetenschappelijk onderzoek *'The Rise and fall of immediate and delayed memory for verbal and visuospatial information from late childhood to late adulthood'* afgerond. (Acta Psychologica, 2013)

*Uit dit wetenschappelijk onderzoek komt onder andere duidelijk naar voren dat mensen vanaf het vierde jaar een voorkeur ontwikkelen voor één van de twee leersystemen; de visuele cognitieve stijl (beelddenken) of de verbale cognitieve stijl (taaldenken).

Het wereldspel

Veel meer dan spelmateriaal

‘Hoe verwerft en verwerkt een kind zijn informatie?’
Het wereldspel geeft antwoord.

Het wereldspel bestaat uit gekleurde houten elementen, zoals huizen, bomen, dieren, mensen, hekken en bouw materiaal. Met dit wereldspelmateriaal wordt een dorp gebouwd. Het eindproduct ‘dorp’ geeft inzicht in de cognitieve ontwikkeling en de persoonlijkheidskenmerken van het kind.

Non-verbaal onderzoeksinstrument

Het wereldspel is een waardevolle aanvulling bij het begeleiden van kinderen. Het kind kan vrijuit bouwen zonder taal. Heel effectief bij niet-talige kinderen (dyslexie, beelddenken, allochtoon) of faalangstige kinderen.

Het wereldspel is een gestandaardiseerd onderzoeksinstrument onder licentie dat wordt gebruikt bij individueel onderwijskundige onderzoeken. Beeld en Brein® Beelddenk-specialisten zijn opgeleid om deze onderzoeken af te nemen. Een Beelddenk-specialist in de regio is te vinden op www.beeldenbrein.nl.

Geschiedenis

In 1911 publiceert **H.G.Wells** een boekje onder de naam `Floor games`. Hierin beschrijft hij hoe hij de verbeelding en vindingrijkheid van zijn zoon gestimuleerd heeft door samen steden te bouwen met behulp van houten speelgoedelementen. Niet alleen verwerkte zijn zoon persoonlijke elementen in de bouwwerken, maar ook kwamen zijn toekomstige mogelijkheden naar voren.

Omstreeks 1925 is **Margaret Löwenfeld**, na het lezen van het boekje van Wells, op zoek naar allerlei speelgoedjes en materialen. Ze zoekt met haar `Welttechnik` naar een manier om uitingen van kinderen in een regelgeving vast te leggen en te interpreteren. Zij let vooral op leeftijdsovereenkomstig gedrag en persoonsbepaalde kenmerken. Ze plaatst het materiaal in de therapeutische sfeer.

Ongeveer gelijktijdig geeft **Melanie Klein** in haar geschriften aan dat ze het idee heeft om `spelmateriaal` te gebruiken als uitgangspunt voor psychoanalytische behandeling van kinderen. De wijze van omgaan met het spelmateriaal van het kind geeft inzicht in de, in het spel tot uitdrukking gebrachte, gedragspatronen. Na een bezoek aan Löwenfeld besluit **Charlotte Bühler** omstreekt 1955 nader onderzoek te doen naar het omgaan met het werelsspelmateriaal. Ze gaat daarbij uit van de ontwikkeling van het kind en ze sluit aan bij de symptomatische verklaringswijze van Löwenfeld. Tegelijkertijd werkt ze aan het standaardiseren van het spel. Ze gebruikt het wereldspelmateriaal als test om het gedrag en de intelligentie van een kind te meten en een projectie te maken.

Charlotte Bühler legt ook meer criteria aan, zoals: hoeveel elementen gebruikt een kind? Welke elementen ontbreken, of zijn veelvuldig aanwezig? Welke vorm heeft het bouwsel?

Onder leiding van Charlotte Bühler doet **Margaret van Wijlick** in 1936 een poging om de standaardisering uit te werken. Ze is vooral geïnteresseerd in de invloed die leeftijd en ontwikkelingsniveau hebben op de wijze van omgaan met het materiaal. Zij benadrukt, evenals Charlotte Bühler, het ontwikkelingspsychologische aspect. In datzelfde jaar komt het wereldspel naar Nederland. Jarenlang wordt het spel gebruikt op de werkplaats in Bilthoven. In 1947 sluit **L.N.J. Kamp** (arts en psychiater) aan op het werk van Van Wijlick. Hij zoekt naar normen in de vorm van leeftijdsriteria. Welke wijze van omgaan met het materiaal heeft op een bepaalde leeftijd de voorkeur? Met andere woorden: Hoe bouwt een kleuter? Hoe bouwt een achtjarige? Hoe bouwt een twaalfjarige?

In 1950 maakte pedagoog **Nel Ojemann** kennis met het wereldspel door de publicatie van Kamp. Zij paste deze kennis toe bij haar studiescriptie getiteld: *‘Het verschil in de wijze van uitwerking van het wereldspel door het al dan niet dyslectische kind’*. De gepubliceerde ervaringen van logopediste Maria J. Krabbe in haar boek *‘Beelddenken en woordblindheid’* (1951), dat kinderen met lees- en taalbelemmeringen niet alleen op leergebied problemen ondervonden, maar ook gedragsmatig afweken van ‘gewone’ kinderen, zetten Nel Ojemann aan tot verder onderzoek. Ojemann legde een relatie vanuit de manier van omgaan met wereldspelmateriaal naar beelddenken (het visuele leersysteem) en naar het verloop van onderwijsleerprocessen.

Zij zag het wereldspel als preventief onderzoeksinstrument: een manier om problemen voor te zijn en een handvat voor het maken van een handlingsplan. In de jaren die volgden is er, door onderzoek en praktijkervaringen, veel aandacht besteed aan de standaardisering en vormgeving van het wereldspel. Dit alles resulteerde in 1976 in een eerste handleiding voor observatie, uitwerking en beoordeling van het eindproduct ‘het dorp’ van het wereldspel.

Het wereldspel wordt altijd gebruikt als toegevoegd onderdeel in een compleet Individueel Onderwijskundig Onderzoek. Er is in Nederland een netwerk van bevoegde Beeld en Brein® Beelddenk-specialisten opgeleid, die op verzoek van ouders en/of scholen een Individueel Onderwijskundig Onderzoek afnemen. Een Beeld en Brein® Beelddenk-specialist in de regio is te vinden op www.beeldenbrein.nl onder de knop OVER BEELD EN BREIN.

De onderzoeker krijgt door de manier van bouwen en de vormgeving van het dorp inzicht in de cognitieve processen en persoonlijkheidskenmerken.

Cognitieve processen

Allereerst komt uit het gebouwde dorp naar voren of het kind nog veel in beelden denkt en of het talige denken hierbij in het geding komt. Dit is een belangrijk gegeven voor leerkrachten. Als dit op tijd wordt gesignaleerd, kunnen problemen voorkomen worden.

In tegenstelling tot dyslexie, is beelddenken echter geen structureel probleem: een kind kan het talige denken met een juiste begeleiding aanleren, waardoor deze specifieke leerproblemen kunnen verdwijnen. **Niet de leerstof is het probleem, maar de manier van leren!**

De manier van bouwen geeft aan hoe het kind zijn wereld ordent. Hierdoor ontstaat inzicht in de cognitieve vermogens van het kind. Er is een duidelijke gestandaardiseerde onderverdeling gemaakt, waarbij leeftijdsovereenkomstige kenmerken worden gebundeld.

Met behulp van de normering blijkt dan of de cognitieve ontwikkeling van het kind gemiddeld, onder het gemiddelde, of bovengemiddeld is.

Persoonlijkheidskenmerken

Uit de vormgeving van het dorp kunnen persoonlijkheidskenmerken naar voren komen als faalangst, frustratie, communicatieproblemen, enz. Dit is een waardevolle aanvulling bij verdere begeleiding.

Het wereldspel biedt de mogelijkheid om het kind te onderwijzen vanuit zijn talenten!

Beeld en Brein Leerstrategieën

Bewezen effectief

Beeld en Brein® Leerstrategie* is evidence-based

Een leerling wil wel leren, maar weet vaak niet hoe hij de zaken moet aanpakken.

Wat houdt de Beeld en Brein® Leerstrategie in?

De Beeld en Brein® Leerstrategie kent twee technieken die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en ook complementair aan elkaar zijn: Beeld en Brein® Kleurmethode en Beeld en Brein® Conceptmap.

De Beeld en Brein® Kleurmethode geeft handvatten om teksten op een gestructureerde manier aan te pakken. Een tekst wordt met de `kleurmethode` geanalyseerd op hoofd- en bijzaken en onderliggende verbanden. Uit het wetenschappelijk onderzoek kwam o.a. ook naar voren dat werken met de `kleurmethode` **het tekstbegrip significant verbetert**.

Daaraan gekoppeld wordt een Beeld en Brein® Conceptmap gemaakt. Een Beeld en Brein® Conceptmap is een gestructureerde mindmap.

Het werken met een Beeld en Brein® Conceptmap omvat alle toegangen naar het langetermijngeheugen. Informatie wordt betekenisvol en bijzonder. De associaties (verbindingen) zorgen voor een duidelijke relatie met de al aanwezige informatie (kapstok/overeenkomsten). En er wordt optimaal gebruikgemaakt van alle talenten van de hersenen. Het is het middel om informatie effectief te verwerken, de leerstof op een snelle manier eigen te maken en overzicht te creëren. Beeld en Brein® coaches leren jeugd en volwassenen om deze Beeld en Brein Leerstrategie met al zijn toepassingen.

Vind een coach in je regio op de site
www.beeldenbrein.nl. onder de knop OVER BEELD EN BREIN

De Beeld en Brein® Leerstrategieën:

- maken teksten overzichtelijk en hanteerbaar
- verbeteren tekstbegrip
- maken het leren van teksten leuker en effectiever.

*Wetenschappelijk onderzoek

In een drietal wetenschappelijke onderzoeken in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam laat het wetenschappelijk onderzoek zien dat de Beeld en Brein® Leerstrategie een statistisch significante verbetering geeft bij tekstbegrip (49,7%) en het leren van teksten (50,1%). Gedurende een periode van twee jaar is het onderzoek uitgevoerd op vijf scholen (Friesland, Noord-Holland, Utrecht, Brabant) bij in totaal 148 leerlingen.

Faalangst

Faalangst.

`Je hebt het in je vingers, het zit helemaal in je hoofd, maar het komt er niet uit`.

Wat is faalangst?

Faalangst is de angst om te mislukken in situaties waarin iemand wordt beoordeeld of denkt te worden beoordeeld. En die angst werkt belemmerend. Faalangstige kinderen ontwikkelen een bepaald soort denken, zij denken vanuit een negatief zelfbeeld. De vrees om te mislukken staat centraal. Dit bepaalt hun denken. Er wordt pas over faalangst gesproken als iemand zo gegrepen is door de angst voor mislukking dat zijn presteren er ernstig onder lijdt. Het eerste dat opvalt bij faalangst is: *`Er komt niet uit wat erin zit`.*

Faalangst is te verdelen in drie groepen:

1. Cognitieve faalangst heeft betrekking op het leren. *‘En net wist ik het allemaal nog.’*
2. Sociale faalangst heeft betrekking op het contact maken met anderen. *‘Wat zullen zij wel niet van mij denken?’*
3. Motorische faalangst heeft betrekking op de beweging van je lichaam: *‘Op zulke momenten ben ik als verlamd.’*

We zien bij faalangst vaak een combinatie van alle drie.

Let op: een aantal kinderen voelt altijd en overal angst en onzekerheid. Ook als er geen aanleiding toe is, zijn er lichamelijke reacties. We noemen dit angst als een karaktereigenschap. Dit is pertinent *geen* vorm van faalangst.

Er is pas sprake van faalangst als de angst is gekoppeld aan een bepaalde taak of een bepaalde opdracht.

Kenmerken van faalangst

‘Ik leer het nooit’ ‘Ik ben stom’ ‘Ik kan het toch niet’ ‘Het gaat nooit goed’

Faalangstige kinderen worden in beslag genomen door deze gedachten.

Daardoor kunnen zij hun gedachten niet goed bij hun huiswerk houden, kunnen ze 's avonds moeilijk in slaap komen en zijn 's morgens vaak vroeg wakker, waarbij hun eerste gedachte is: *‘Vandaag is mijn toets’*

Er ontstaan vaak klachten als hoofdpijn en buikpijn en deze kinderen ontwikkelen een negatief zelfbeeld.

Hoe ontstaat faalangst?

Faalangst kan ontstaan door **kopieergedrag**. Als één van de ouders last heeft van faalangst, kan het kind dit overnemen. Ook kan een kind zichzelf enorm onder druk zetten om hetzelfde te bereiken als een oudere broer of zus die het allemaal zo goed doet. Verder kunnen ouders (onbewust) een bepaald verwachtingspatroon uitstralen. Daardoor zet de ouder zijn kind onbedoeld onder (presteer)druk.

Faalangst kan ook ontstaan door **leer- en/of gedragsproblemen**. Je doet je best om je aan de regels te houden, je leert/maakt je huiswerk, je oefent je suf, maar ondanks alles valt het resultaat tegen. Het lukt weer niet!

Een kind is zich niet bewust van het leer- en/of gedragsprobleem en geeft zichzelf de schuld. Het kind ontwikkelt negatieve gedachten:

‘Als ik maar niet weer een onvoldoende haal.’

‘Als ik maar geen fout maak.’

‘Zij kijken allemaal naar me!’

‘Als ik maar uit mijn woorden kom.’

Negatieve gedachten

Neem het kind serieus, maar ga niet mee in de negatieve gedachten. Er lijkt bij het denken van faalangstigen nauwelijks ruimte om aan iets leuks of positiefs te denken. Maak duidelijk dat denken en voelen gekoppeld zijn aan elkaar. Op negatieve (niet-helpende) gedachten volgt een negatief gevoel, zoals: blozen, hartkloppingen, onzekerheid, buikpijn enz. Op positieve (helpende) gedachten volgt een positief gevoel, een rustig en ontspannen gevoel.

Zorg dat het kind succeservaringen heeft. Zo neemt de onzekerheid af en het enthousiasme toe.

Het is heel belangrijk dat een kind weet dat het fouten mag maken.
Ik mag een fout maken.

Let erop dat accepteren niet afhankelijk gemaakt wordt van presteren:
Je bent wie je bent!

Wat kunnen we doen?

Een kind kan een training STERKerSTAAN® volgen om negatieve, niet helpende gedachten om te leren zetten in positieve, helpende gedachten en het kind leert een juist zelfbeeld ontwikkelen.

Een STERKerSTAAN® faalangst trainer in de regio is te vinden op www.beeldenbrein.nl onder de knop OVER BEELDEN BREIN. De training leert kinderen letterlijk en figuurlijk `sterk in het leven te staan`.

Het e-book *STERKerSTAAN® de spil bij faalangst* geeft de ouder(s) handvatten om het kind bij faalangst te begeleiden. (te bestellen via www.beeldenbrein.nl)

Visuele disfunctie

Een onzichtbare belemmering bij lees-, spelling- en concentratieproblemen.

‘Kijk nou eens goed, Teun!’ Een zin die Teun meer stress oplevert dan het beoogde effect van de leerkracht die het zegt. Teun maakt veel fouten in zijn werk en de leerkracht eist dat Teun beter kijkt en het dan opnieuw doet. Alsof het al kant-en-klaar is dat Teun niet goed heeft gekeken. En Teun doet het, want de leerkracht zal het wel weten. Teun kijkt opnieuw, hij tuurt en staart naar de tekens in zijn boek. Maar die blijven hetzelfde als daarnet. Wat bedoelt de leerkracht toch? Hij ziet wat hij ziet; meer kan hij er niet van maken.

‘Lees toch eens wat er staat!’ zegt de leerkracht. Teun wordt onzeker. Dit is al de zoveelste keer dat hem wordt aangeraden om beter te kijken. Teuns ‘vecht-vlucht-systeem’ wordt ingeschakeld: er komt adrenaline vrij in zijn lichaam om te vechten of te vluchten. Door de adrenaline wordt zijn bloed naar de lange spieren in zijn armen (vechten) en benen (vluchten) gestuurd. Doordat het bloed op zo’n moment nodig is voor de lange spieren, wordt het weggehaald bij de kleine spieren, waaronder de kleine oogspieren. Het gevolg is dat Teun stress op zijn ogen krijgt en in plaats van beter, juist slechter gaat zien. Steeds als hij een nieuwe taak krijgt, voelt Teun zich zenuwachtiger worden en blokkeert door onzekerheid.

Zowel Teun als de leerkracht weten niet dat Teun last heeft van *Fixatie Disparatie*, een visuele disfunctie die maakt dat hij de dingen anders ziet dan de meeste mensen. Teun en zijn omgeving gaan ervan uit dat iedereen hetzelfde ziet, maar niets is minder waar. Kijken doe je met je ogen, maar het ‘zien’ wordt door je hersenen geregeld. Een visuele disfunctie kan de oorzaak zijn van ‘leerproblemen’.

Door de nog grote onbekendheid van *Fixatie Disparatie* komen kinderen die hiermee kampen in een vicieuze cirkel terecht, waarbij de oorzaak vaak in de verkeerde hoeken wordt gezocht. Middels dit artikel willen we ouders en leerkrachten attenderen op deze basisvoorwaarde: het goed kunnen ‘zien’ van de letters en cijfers!

Fixatie Disparatie

Fixatie Disparatie is een visuele disfunctie die een onjuiste samenwerking van de ogen veroorzaakt. Mensen hebben twee ogen die vanuit een verschillende positie hun werk doen. Ze nemen beide afzonderlijk waar. Wat de ogen afzonderlijk zien, moet samenvloeien tot één beeld, het zogenaamde fixeren.

Als we ergens naar kijken, moeten beide ogen dus goed samenwerken om tot één beeld te komen.

Wanneer deze fixatie niet goed verloopt, spreken we van `disparaat`, oftewel *Fixatie Disparatie*. De hersenen kunnen de beelden van de beide ogen dan niet tot één enkel beeld

versmelten waardoor het kijken onduidelijk wordt en het `zien` in de hersenen problemen geeft. *Fixatie Disparatie* kan wazig, bewegend of onduidelijk zicht veroorzaken, maar ook onrustig gedrag.

Hoe herken je een visuele disfunctie?

Het eerste dat opvalt: `Lezen is niet leuk!`. Lezen kost deze kinderen moeite. Ze zien soms maar drie letters tegelijk en missen daardoor het hele woordbeeld, waardoor ze gewoon niet sneller kunnen lezen en de spelling zwak is. Ook zijn er kinderen die de cijfers en letters wazig, dubbel of dansend zien. Bij het extra concentreren en focussen, vloeien zinnen in elkaar over als een zwarte streep, waardoor ze nog meer fouten maken bij de verwerking van de inhoud. Alleen met overmatige inspanning zien zij een scherp of stilstaand beeld. Deze kinderen laten vaak een zwakke concentratie zien.

Het zijn de kinderen van wie deze achterstand niet verwacht werd. Ouders en leerkrachten zijn verbaasd en vaak wordt er aan dyslexie* gedacht. De verschijnselen die horen bij dyslexie zijn overlappend. Het verschil is echter dat dyslexie niet te behandelen is met een training en/of bril, en een visuele disfunctie wel!

*Wetenschappelijk onderzoek

Uit wetenschappelijk onderzoek van M.H. Birnbaum blijkt dat 80% van de kinderen met de diagnose dyslexie als basisprobleem een visuele disfunctie heeft!

Optometric Management of Nearpoint Vision Disorders, 1993

Perspectives on Behavioral Optometry, 1986

Onderzoek

Bij een standaard oogmeting bij de opticien of de oogarts wordt alleen gekeken naar de gezichtsscherpte en de gezondheid van de ogen. Deze oogmeting brengt geen visuele disfunctie aan het licht. Een goed zicht en goede gezondheid sluiten niet uit dat er toch problemen zijn met de samenwerking van de ogen!

Het is daarom raadzaam om, bij vermoedens van *Fixatie Disparatie*, een visuele screening te laten doen door een bevoegd Visueel Screener. Een Beeld en Brein Coach heeft ook de module Visueel Screenen in de opleiding gedaan. Kijk op de site www.beeldenbrein.nl onder de knop OVER BEELD EN BREIN voor een coach in je regio.

Visueel Screener

Een Visueel Screener is opgeleid om een eerste screening te doen met behulp van de biptor, een meetinstrument dat het samenwerken van de ogen toetst. We zien graag op elke school een leerkracht die de visuele disfunctie kan screenen.

Anneke Bezem en Marjon Lugthart hebben de bevoegdheid van de FON om cursisten op te leiden tot *Visueel Screener*. Visueel Screener is een onderdeel van de opleiding Beeld en Brein® Coach. Een Visueel Screener in de regio is te vinden via www.beeldenbrein.nl onder de knop OVER BEELD EN BREIN. Uitgebreide informatie over visuele (dis)functies is te vinden in het boek *STERKERSTAAN® Kijken en zien*. (te bestellen via www.beeldenbrein.nl)

Een aantal kenmerken bij visuele disfunctie:

- Hoofdpijn, `oogpijn` of `leesogen`
- Slordig schrijven
- Lezen niet leuk vinden
- Zwakke concentratie
- Hoofd scheef houden tijdens lezen en/of schrijven
- Zwakke spelling
- Aanwijzen van de regel met lezen
- Last van fel licht
- Schoolwerk vermoeid

Nawoord

Zoek je na het lezen van deze e-guide begeleiding voor je zoon of dochter? Kijk dan op de site www.beeldenbrein.nl onder de knop OVER BEELD EN BREIN voor een Beeld en Brein Coach in je regio.

Alle Beeld en Brein Coaches zijn door ons opgeleid en werken onder eigen verantwoordelijkheid.

Een Beeld en Brein Coach:

- screent op beelddenken;
- screent op visuele disfunctie;
- begeleidt bij beelddenken;
- leert met faalangst om te gaan.

Zijn er na het lezen van deze informatie e-guide voor ouders nog vragen dan hoor ik het graag.

Verder bieden we regelmatig workshops en trainingdagen voor ouders aan. Meer informatie op de homepage bij OUDERS.

Ik wens de beelddenker een leuke schooltijd toe!

Anneke Bezem M.Sc.

